

4. Pro osnovni zasady derzhavnoho nahliadu (kontroliu) u sferi hospodarskoi diialnosti: Zakon Ukrainy vid 05.04.2007 r. № 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text> [in Ukrainian].

5. «Ukrbud» zamorozyv budivnytstvo ponad 13 tysiach kvartyr: sheho bude z vkladnykamy. URL: https://24tv.ua/ukrbud_zamoroziv_budivnitstvo_ponad_13_tisyach_kvartir_shho_bude_z_vkladnikami_n1242989 [in Ukrainian].

Марченко Юлія Іванівна

*здобувач кафедри правознавства Юридичного факультету
Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля*

ОПЛАТА ПРАЦІ ЯК ОСНОВНИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТАТНЬОГО РІВНЯ ЖИТТЯ ГРОМАДЯН

Розглянуто оплату праці як основний спосіб забезпечення достатнього рівня життя громадян. Зроблено висновок, що найважливішим напрямом соціально-економічної політики держави має бути досягнення стійкої позитивної динаміки добробуту населення на основі підвищення оплати праці працюючого населення. При цьому необхідно постає розробка системи соціальних стандартів, яка б справді забезпечувала гідний, достатній рівень життя населення та відповідала європейським стандартам.

Ключові слова: оплата праці, працівник, соціальна держава, соціальні гарантії, соціальні стандарти.

Marchenko Julia

*applicant for the Department of Law Faculty of Law East Ukrainian
National Vladimir Dahl University*

WAGES AS THE MAIN WAY TO ENSURE A SUFFICIENT LIVING STANDARD OF CITIZENS

Remuneration is considered as the main way to ensure a sufficient standard of living for citizens. It is concluded that the most important direction of

the socio-economic policy of the state should be to achieve a stable positive dynamics of welfare of the population on the basis of increasing wages of the working population. At the same time, it is necessary to develop a system of social standards that would really ensure a decent, sufficient standard of living and meet European standards.

Keywords: employee, social guarantees, social standards, wages, welfare state.

Процеси становлення ринкової економіки в Україні зумовлюють значні перетворення у системі соціально-трудових відносин. Кризові явища у вітчизняній економіці негативно впливають на рівень заробітної плати, а отже, і на рівень добробуту громадян, які працюють. Зниження рівня доходів населення спричиняє скорочення їх платоспроможного попиту, що впливає на зменшення обсягів виробництва. В умовах кризи роботодавці не мають змоги підвищувати, а подекуди й виплачувати заробітну плату. Саме тому однією з базових проблем усіх змін у вітчизняній економіці є становлення адекватної до сучасних умов ефективної системи регулювання оплати праці як основного способу забезпечення достатнього рівня життя громадян.

Відповідно до ст. 48 Конституції України кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло. Норми цієї статті реалізуються передбаченими в законодавстві державними соціальними стандартами й державними соціальними гарантіями. Правові засади формування й застосування державних соціальних стандартів, спрямованих на реалізацію закріплених Конституцією й законами України основних соціальних гарантій, визначаються Законом України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», відповідно до ст. 1 якого державні соціальні стандарти – це встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми й нормативи або їх комплекс, на підставі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій.

Основні державні соціальні гарантії закріплюються в законах з метою забезпечення проголошеного у ст. 48 Конституції України права громадян на достатній життєвий рівень. Указаний конституційний припис відповідає положенню ст. 25 Загальної декларації

прав людини від 10 грудня 1948 р. [1]: «Кожна людина має право на такий життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та необхідне соціальне обслуговування, який є необхідним для підтримання здоров'я і добробуту її самої та її сім'ї, і право на забезпечення в разі безробіття, хвороби, інвалідності, вдовства, старості чи іншого випадку втрати засобів до існування через незалежні від неї обставини». Як переконує Ж. М. Пустовіт, сутністю цього права «... є можливість достатнього харчування, одягу, житла з метою забезпечення, досягнення певного життєвого рівня. Змістом є право на соціальне благо як гарантія існування і прояву можливостей особи. Формою є право на певні умови життя» [2, с. 266]. С. М. Прилипка й О. М. Ярошенко доводять, що достатній життєвий рівень не є усталеною величиною, тому що вона змінюється залежно від соціально-економічних та інших чинників. Завдання держави полягає у створенні належних умов для людини, щоб вона могла своєю працею забезпечити гідну матеріальну базу для себе і своєї сім'ї. Рівень життя – багатогранна і складна категорія, що характеризує сукупність реальних соціально-економічних умов життєдіяльності людей насамперед у сфері споживання, а тому є найважливішою характеристикою соціального процесу [3, с. 209].

До основних державних соціальних гарантій входять: (а) мінімальний розмір заробітної плати; (б) мінімальний розмір пенсії за віком; (в) неоподатковуваний мінімум доходів громадян; (г) розміри державної соціальної допомоги та інших соціальних виплат.

Проаналізувавши практику забезпечення достатнього життєвого рівня доходимо висновку, що оцінити її фактичну реалізацію в житті досить складно. Така невизначеність пов'язана з тим, що не існує універсальних параметрів життєдіяльності, як немає й точно окресленого поняття «достатній життєвий рівень». Воно є оцінним поняттям. Кожна людина має власні уявлення про достатній життєвий рівень і відповідно прагне його досягти. Це пов'язано з самооцінкою людини, її судженнями про наявний стан життя порівняно з бажаним еталоном.

Отже, складність позначення чітких формальних меж життєвого рівня людей наочно демонструє, що орієнтація соціальної моделі

держави лише на забезпечення матеріального добробуту людей фактично призводить до обмеження його змісту системою перерозподілу суспільного продукту. Незважаючи на те, що кожен індивід має особисто піклуватися про власний добробут, держава повинна створювати відповідні умови для того, щоб людина реально мала змогу забезпечити себе і свою сім'ю. Інакше кажучи, забезпечення людини такою можливістю є одним з головних обов'язків соціальної держави.

Основними пріоритетами соціальної держави в питанні забезпечення достатнього рівня життя виступають: а) підвищення якості й рівня життя населення; б) чітке розмежування сфер державного і колективно-договірного регулювання оплати праці; в) поступальне зростання мінімального розміру заробітної плати; г) установлення й забезпечення державних гарантій у сфері оплати праці; д) обмеження розмірів утримань із заробітної плати, в тому числі розмірів оподаткування доходів; е) посилення захисту прав працівників на своєчасне й у повному розмірі одержання заробітної плати. На жаль сьогодні держава не гарантує в розрізі статті 48 Конституції України права громадян на достатній рівень життя та не стимулює до продуктивної праці, що загрожує економічній і соціальній стабільності країни та позбавляє обидві сторони трудових відносин вагомого опієнту на ринку праці.

Оплата праці як основний спосіб забезпечення достатнього рівня життя громадян повинна виступати соціально-економічним показником добробуту останніх, оскільки вона, по-перше, є основним джерелом доходів найманих працівників та визначає рівень матеріального добробуту домогосподарств, по-друге, для роботодавців є часткою витрат виробництва та засобом мотивації працівників до досягнення цілей підприємства, по-третє, відіграє значну роль у забезпеченні економічного зростання країни.

Таким чином, найважливішим напрямом соціально-економічної політики держави має бути досягнення стійкої позитивної динаміки добробуту населення на основі підвищення оплати праці працюючого населення. При цьому необхідною постає розробка системи соціальних стандартів, яка б справді забезпечувала гідний, достатній рівень життя населення та відповідала європейським стандартам.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93. Ст. 3103.
2. Актуальні проблеми конституційного права України: підруч. / за заг. ред. А. Ю. Олійника. Київ: Вид. дім «Скіф». 2012. 552 с.
3. Конституція України: наук.-практ. коментар / ред. кол.: В. Я. Тацій, Ю. П. Битяк, Ю. М. Грошевой та ін. Харків: Право; Київ: Вид. дім «Ін Юре». 2003. 808 с.

REFERENCES

1. Zahalna deklaratsiia prav liudyny vid 10.12.1948 r. (2008). *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 93. art. 3103 [in Ukrainian].
2. Aktualni problemy konstytutsiinoho prava Ukrainy. A. Yu. Oliinyk (2012). Kyiv: Vyd. dim «Skif» [in Ukrainian].
3. Konstytutsiia Ukrainy. V. Ya. Tatsii, Yu. P. Bytiak, Yu. M. Hroshevoi (Eds.). (2003). Kharkiv: Pravo; Kyiv: Vyd. dim «In Yure» [in Ukrainian].

Оганова Карина Олександрівна

*аспірантка кафедри земельного та аграрного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Наукова робота присвячена дослідженню правового статусу суб'єктів використання та охорони земель енергетичної системи України. Автор проаналізував чинне законодавство, юридичну літературу, наукові здобутки, що дало змогу зробити відповідні висновки щодо правового статусу суб'єктів, що використовують та здійснюють дії направлені на охорону земель енергетичної системи України.

Ключові слова: правовий статус суб'єктів, використання земель енергетичної системи України, охорона земель енергетичної системи України.